

Kutszegi Csaba

Vér, láz, teszt

VÉR-REFLEX

Rossz nézője vagyok a Vér-reflexnek, mert minél inkább provokálnak, annál inkább röhöghetnékem van. Régebben hasonló esetben „jobban” viselkedtem, vagyis megfelelően reagáltam (bedőltem, felháborodtam stb.), manapság viszont már komolyan bosszankodni is ritkán tudok. Megkockáztatom: nem felettem, hanem a provokálás felett járt el az idő.

Ennek megfelelően nem is akarom a nyájas olvasót azzal provokálni, hogy papírra vetek egy terjedelmes provokációtörténeti visszatekintést, legyen elég helyette felemlítenem a köztudott tény: már jóval több mint száz éve nem kevesen a maihoz hasonló eszközökkel provokálják a nagyérdeműt – igaz, a tevékenység technikája fejlődik, és a provokálók újabb és újabb határokat igyekeznek átlépni. De vannak átléphetetlen határok is.

A *Vér-reflex*ben tudományos célú emberkísérlet zajlik, a kutatás tárgya Gergye Krisztián személyesen (aki a tesztsorozat elkezdése előtt felmondja személyes adatait, megvallja vallását, meghatározza nemi identitását). Később a harmadik, úgynevezett *Elvesztés teszt*ben aztán az önátfestés mellett szóba kerül az öncsonkítás is, de – hála istennek – Gergye nem hajtja végre magán az utóbbi műveletet (gondolom, már csak azért sem, mert másnap estére is ki van tűzve az előadás). Pedig a kísérletsorozat elején, az adatok felvételekor (miközben Gergye igazából vért vesz magától) a magasban lógó monitorokon még az is olvasható, hogy nekünk, nézőknek el kell fogadnunk a kísérlet leállítását, ha időközben kiderül: a testi és lelki terhelés túllépi a kibíráhatóság határát.

Az általam látott premieren végigment a kísérlet, pedig a Gergye testműködésének sarokpontjait mutató monitorokon a vége felé igencsak ijesztő értékek voltak olvashatók. A testhőmérséklet 42 fok felett járt (ilyen lázzal rohángált volna a játéktéren intenzíven körbe-körbe a kitűnő táncos-koreográfus-performer-kísérleti alany?), a vérnyomás kb. 260/180-at mutatott (úgy tudom, ilyen értékkel még lehet élni, engem inkább a kezdeti, irigylésre méltóan makulátlan 120/80 tett gyanakvóvá), és megemlítem a szintén 250 körüli percnkénti pulzusszámot is, amelyről laikusként azt gondolom: simán bele lehet halni, de legalábbis, ha komolyan vesszük, ilyen adatnál már illelne mentőt hívnunk. De nincs rá szükség, mert a játéktér szélén monitorok előtt ülő és felügyelő alkotótársak egyike elkapja a sebesen köröző Gergyét, kabátkát terít a hátára, majd leülteti egy székre. Közben

hangosbemondón hallható: a kísérletnek vége. Aztán néhány zeneszám következik, a nézők lassan eloldalognak, az adatai alapján már régen halottnak nyilvánítható előadóművész-kutatásitárgy pedig egyre kevésbé zihál, hál’ istennek túlélte, köszöni, ha momentán nincs is túl jól, később rendbe jön.

Finoman fogalmazva: nem vennék mérget a prezentált testadatok hitelességére. Ha viszont ezek hamisak, akkor mitől legyek megdöbbenve, sőt, annak tudatában, hogy nemcsak provokálnak, hanem át is vernek, az előadás többi rémségétől sem vagyok hajlandó megijedni. Nem undorít a vérből, sárból, nyálból, pszeudohányásból, felvágott hastömlőből kifreccsenő színes festékből kevert trutyi, nem nyomaszt az élve eltemetés, közönyösen szemlélem a szétdobált, valódinak tetsző állati belsőségek foszlányait. Ráadásul már szinte valamennyi ilyenén közönségmegrázó eszközzel volt szerencsém találkozni.

Nagyot tévedek, és igazágtalan vagyok a Természetes Vészek Kollektívával, ha a produkció mégis több sima, unalmas provokációnál, csak én ezt valamiért nem veszem észre. Igyekeztem a látottakat értelmezni, de közhelyszerű gondolatoknál nem jutottam tovább (a kísérleti alany a ránk zúduló, szinte kibíráhatatlan szenvedés XXI. századi módon ábrázolt metaforája – ehhez hasonlóak jutottak eszembe). Nagyon remélem, hogy az előadás kezdete előtt a monitoron olvasható szöveg („Leszták Tibor emlékére”) csak néma tiszteletadás a nemrég eltávozott művészeti vezető, kitűnő munkatárs, nagyszerű ember előtt, és nem kell a látottakról az ő szenvedéseire, a betegséggel való küzdelmére asszociálnom.

Az értelmezéshez fogódzoul szolgálhatnának a különböző tesztek elnevezései és a monitoron megjelenő utalások. De ezek is jórészt közhelyesek. Ha jól emlékszem, a második, *Eszmélés* című teszt közben bukkannak elő a feldarabolt-szétcibált belső szervek, a monitoron mindeközben, egy-egy fotóval illusztrálva, az alábbi szöveg olvasható: „Rudolf Schwarzkogler (1940–1969), Akció fotográfia”, alatta „Hermann Nitsch (1938), Orgia-misztérium színház”. Az első

Gergye Krisztián *Ön-érzet* *teszt* közben Gergye Peter Handke 1966-os *Közön-séggyalázásából* mond el részletet. Az *Elengedés* *teszt* közben Ágens egészen friss, 2009-es, Gergyéről írt nekrológja hallható (a kutatás tárgya ekkortájt bújik bele az alacsony, keskeny, de hosszan szélesülő színpadi emelvényben kiképzett sírgödrébe, ahova helyszíni, sőt *real time* közvetítés segítségével be is kukkanthatunk). A *Távolodás* *teszt*ben Gergye meztelenül kimászik a sírból (közben szöveges utalás olvasható Nadas Péter *Saját halálára*), majd az *Identitás* *teszt* alatt (még mindig meztelenül) karaokeeszközök (zenei kíséret, vetített szöveg, mikrofon) segítségével elénekli Madonna *Like a Virgin* (Mint egy szűz) című számát. Van még *Átalakulás* *teszt*, *Tűrés* *teszt*, *Szembe-*

sülés *teszt*, hallható Hajas Tibor-szöveg, láthatók Joel-Peter Witkin-képek.

Az értelmezés lehetőségei mellett próbáltam keresgél-
ni színháztechnikai nóvu-
mokat és eredetinek tetsző
ötleteket is. Ilyesmit sem ta-
láltam. Ellenben észrevet-
tem (hasonló eseménnyel
már szintén találkoztam
máskor is), hogy az előadá-
son *mellesleg* elkészül egy
(vagy több) képzőművészeti
alkotás: a földből, a festék-
labdacsok tartalmából és
egyéb tárgyakkól, anyagok-
ból kevert pépes miazmából
Gergye egy lapát segítségével
tetszetős organikus-geo-
metrikus képet alkot, ame-
lyet aztán folyamatosan cizel-
lál. A fehér műanyag padlón
elterülő alkotás látványa
többször megjelenik a mo-
nitoron is (a játéktér fölött
is el van helyezve egy *real
time* kamera), az előadás vé-
gén pedig az összekent pad-
ló-műalkotás függőlegesen,
szemtől szembe is megte-
kinthető: a vasok gerendára
emlékeztető emelvény fel-
emelkedik, és két oldalán le-
lóg a ráerősített műanyag
szőnyeg. Gergye teste maga
is folyamatosan átalakított,
átfestett, motívumkezelt
műalkotásként funkcionál.
Mindezek erényei, érdekes-
ségei az előadásnak, de olyan
részletet, pillanatot nem tu-
dok említeni, amely meg-
érintett, vagy kicsit is mé-
lyebben hatott volna rám.
Elismeréssel adózhatom vi-
szont Gergye Krisztián fe-
gyelmének, alázatának és

teherbírásának de a *Vér-reflex*ben űzött, helyenként emberpróbáló tevékenységének – meglátásom sze-
rint – csak egyes részletei sorolhatók előadó-művé-
szeti kategóriába.

Ezzel viszont engem színházban már régóta sem
meglepní, sem provokálni nem lehet.

VÉR-REFLEX

(Természetes Vészek Kollektíva, MU Színház)

Alkotók: Árvai György, Gergye Krisztián, Imre Zoltán, Lenz Tünde, Parabryo, Szirtes Attila, Szűcs Edit, Simon Heath.